

MAKTAB TA'LIMI MUVAFFAQIYATI IJTIMOY-PSIXOLOGIK OMILLARINING O'QUVCHILAR RUHIY SALOMATLIGIGA TA'SIRI SAMARADORLIGINI OSHIRISH VA INNOVATSION LOGISTIK YO'L BILAN RIVOJLANTIRISH

Madina Jaloliddinova

20/3 Guruh talabasi Chirchiq davlat pedagogika universiteti

Annotatsiya: *maqolada maktab ta'limi muvaffaqiyati ijtimoiy-psixologik omillarining o'quvchilar ruhiy salomatligiga ta'siri samaradorligi masalasi tahlil etilgan.*

Kalit so'zlar: *maktab, ta'lim, muvaffaqiyat, ijtimoiylik, psixologik, o'quvchi, ruhiyat, salomatlik.*

Mamlakatimizda maktab ta'limini rivojlantirish ustuvor vazifalardan hisoblanadi[1]. Shu sababli O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022 yil 21 dekabrda Farmoni bilan sobiq Maktabgacha ta'lim va Xalq ta'limi vazirligi negizida *Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi* tuzilib, faoliyati yo'lga qo'yildi. Shu sababli maktab ta'limi muvaffaqiyatini ta'minlashning yana bir asosi yaratildi.

Maktab ta'limi muvaffaqiyati ijtimoiy-psixologik omillarining o'quvchilar ruhiy salomatligiga ta'siri samaradorligini tahlil qilish shu jihatdan muhim ahamiyatga ega[2]. Bu o'rinda ana shu masalaning tahliliga e'tiboringizni tortamiz.

1. Psixologik samaradorlik. Maktab ta'limi muvaffaqiyati ijtimoiy-psixologik omillarining o'quvchilar ruhiy salomatligida psixologik samaradorligi muhim o'rin tutadi. Bu samaradorlikda quyidagilar muhimdir:

- a) o'quvchilarning ruhiy sog'lomligi;
- b) o'quvchilarning ruhiy ko'nikmaga egaligi;
- v) o'quvchilarning ruhiy faoliyatga tayyorgarligi.

Bu samaradorliklar muhim ahamiyatga egaligi bilan diqqatni tortadi. Shu jihatdan o'quvchilarning ruhiy sog'lomligiga maktab ta'limining ijtimoiy-psixologik omillari sabab bo'ladi. Agar mazkur ijtimoiy-psixologik omillar sog'lom bo'lsa, o'quvchilarda ruhiy sog'lomlik tarkib topadi. Bordini bu omillarda salbiylik ko'p bo'lsa, o'quvchilarning ruhiy sog'lomligi qoniqarli bo'lmaydi.

Maktab ta'limi muvaffaqiyati ijtimoiy-psixologik omillari o'quvchilarning ruhiy ko'nikmasini to'g'ri rivojlantirishga asos bo'ladi. Ruhiy ko'nikmalarga ega o'quvchilar ruhiy illatlar va kamchiliklardan holi shaxslar sifatida voyaga yetadi. Shu sababli maktab ta'limi muvaffaqiyati ijtimoiy-psixologik omillarining o'quvchilar ruhiy ko'nikmasini kutilgan darajada shakllantirish xususiyatlariga ega bo'lishi maqsadga muvofiq bo'ladi.

Maktab ta'limi muvaffaqiyati ijtimoiy-psixologik omillarining samaradorligi o'quvchilarning ruhiy faoliyatga tayyorgarligi bilan ham belgilanadi. Bunda o'quvchilar

ta'lim va hayotiy faoliyatdan ruhiy munosabatlarga to'g'ri kirishadi. Natijada ularning ruhiy salomatligi tadrijiy rivojlanib boradi.

E'tibor berilsa, maktab ta'limi muvaffaqiyati ijtimoiy-psixologik omillarining psixologik samaradorligi o'quvchilarda ruhiy sog'lomlik, ruhiy ko'nikmalik va ruhiy faoliyatga tayyorgarlik bilan belgilanadi.

2. Pedagogik samaradorlik. Maktab ta'limi muvaffaqiyati ijtimoiy-psixologik omillarining pedagogik samaradorligi ham muhimdir[3]. Bunda quyidagilarga e'tibor berish lozim bo'ladi:

- a) o'quvchilarning ruhiy-axloqiy illatlardan xoliligi;
- b) o'quvchilarning bilim olishga ruhiy tayyorgarligi;
- v) o'quvchilarning ruhiy-tarbiyaviy faolligi.

Mazkur samaradorliklar o'quvchilarning ruhiy samaradorligini ta'minlashning mezonlaridir. Shu jihatdan maktab ta'limi muvaffaqiyati ijtimoiy-psixologik omillarining o'quvchilar ruhiy-axloqiy illatlardan holi bo'lishida amaliy ahamiyatga ega. Bunda o'zgalarga ruhiy ta'sir o'tkazmaslik, axloqiy qoidalarga rioya qilish va ruhiy tushkunlik kabi illatlardan holi bo'lish muhimdir. Shu sababli ruhiy-axloqiy illatlardan holilik o'quvchilarning ruhiy salomatligini ta'minlash asoslaridan biri hisoblanadi.

Maktab ta'limi muvaffaqiyati ijtimoiy-psixologik omillari o'quvchilarning bilim olishga ruhiy tayyorgarligida ham muhim o'rin tutadi. Shu sababli ruhiy ko'tarinkilik, murakkab holatlarda ruhan ezilmaslik va o'z-o'zini ruhiy tayyorlash bilim olishning ruhiy tayyorgarlik asoslarini tashkil qiladi. Bu eng muhim pedagogik samaradorliklardan biridir.

Maktab ta'limi muvaffaqiyati ijtimoiy-psixologik omillari o'quvchilar ruhiy-tarbiyaviy faolligida muhim asos hisoblanadi. Bunda ruhiy faollik o'ziga xos idrok, ong va dunyoqarashga ega bo'lish bilan belgilanadi. Shu ma'noda maktab ta'limi muvaffaqiyati ijtimoiy-psixologik omillaridan oqilona foydalanish o'quvchilarning ruhiy-tarbiyaviy faolligini tarkib toptirishda muhim ahamiyatga ega.

Diqqat qilinsa, maktab ta'limi muvaffaqiyati ijtimoiy-psixologik omillarining pedagogik samaradorligi muhim xususiyatlarga ega bo'lib, ular ta'lim va tarbiya jarayonini kuchaytiradi, o'quvchilarning ruhiy salomatligini takomillashtiradi.

3. Ijtimoiy samaradorlik. Maktab ta'limi muvaffaqiyati ijtimoiy-psixologik omillarining ijtimoiy samaradorligini idrok etish ham o'ziga xos o'rin tutadi. Bunday ijtimoiy samaradorlikda quyidagilarga erishiladi:

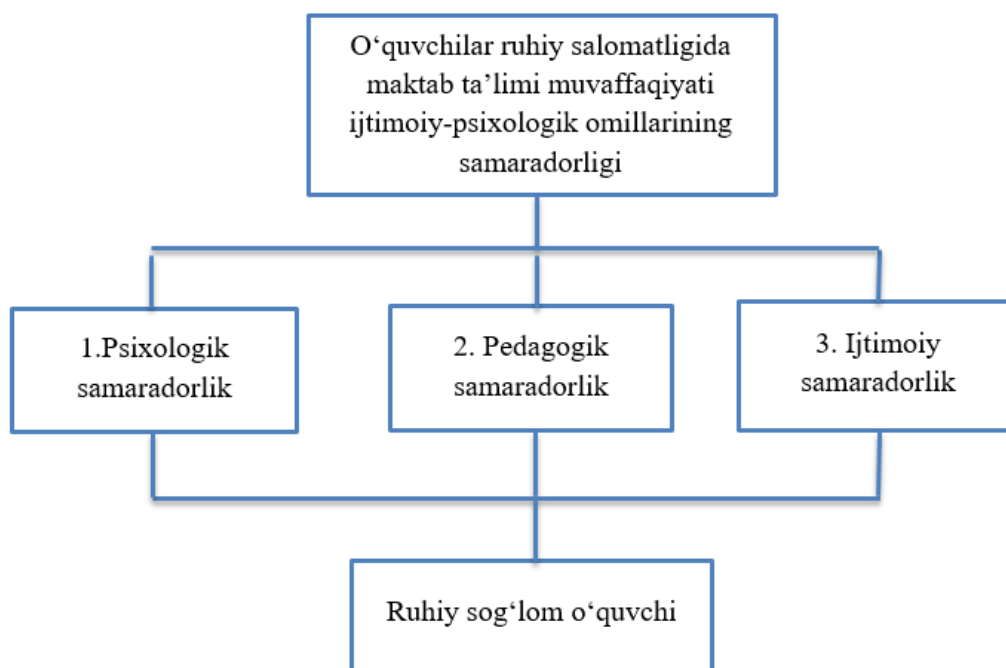
- a) o'quvchilarning ruhiy chiniqqanligi;
- b) o'quvchilarning ruhiy moslashuvchanligi
- v) o'quvchilar ruhiyatining kutilgan darajada rivojlanib borishi.

Maktab ta'limi muvaffaqiyati ijtimoiy-psixologik omillarining muhim samaradorliklaridan biri o'quvchilarning ruhiy chiniqqanligi bilan belgilanadi. Ta'lim jarayoni va hayotiy faoliyatda tabiiy ravishda o'quvchilar ruhiy murakkab vaziyatlarga duch kelishadi. Bunday istalmagan murakkab vaziyatlarda ruhiy chiniqqan o'quvchilar

o‘zligini saqlab qoladi. Aksincha, ruhiy chiniqmagan o‘quvchilar murakkab vaziyatlarda ruhiy tushkunlik kabi holatlarga tushadi. Shu sababli maktab ta’limi muvaffaqiyati ijtimoiy-psixologik omillaridan unumli foydalangan holda o‘quvchilarning ruhiy chiniqishiga erishishdir.

Maktab ta’limi muvaffaqiyati ijtimoiy-psixologik omillarining yana bir ijtimoiy samaradorligi o‘quvchilarning ruhiy moslashuvchanligi bilan belgilanadi. Bunda turli holatlar, vaziyatlar va ijtimoiy muhitlarda o‘quvchilar tezkor ravishda ruhiy moslashuvchan bo‘lishi muhimdir. Buning uchun maktab ta’limi muvaffaqiyati ijtimoiy-psixologik omillaridan oqilona foydalangan holda o‘quvchilarning ruhiy moslashuvchanligini tarkib toptirish maqsadga muvofiq bo‘ladi.

Maktab ta’limi muvaffaqiyati ijtimoiy-psixologik omillarining navbatdagi samaradorliklaridan biri o‘quvchilarning kutilgan darajada ruhiy rivojlanib borishi bilan belgilanadi. Bunda o‘quvchilar o‘zlarining yosh, jismoniy va aqliy xususiyatlariga mos ravishda ruhiy rivojlanib borishi kerak. Bu masalada aynan maktab ta’limi muvaffaqiyati ijtimoiy-psixologik omillarining sog‘lomligi muhim o‘rin tutadi. Umuman o‘quvchilarning ruhiy rivojlanib borishi maktab ta’limi muvaffaqiyatining asoslaridan birini tashkil etadi.

Rasm. Maktab ta’limi muvaffaqiyati ijtimoiy-psixologik omillarining o‘quvchilar ruhiy salomatligiga ta’siri samaradorligi.

E’tibor berilsa, maktab ta’limi muvaffaqiyati ijtimoiy-psixologik omillarining ijtimoiy samaradorligi o‘ziga xos ahamiyatga ega bo‘lib, u o‘quvchilarning ruhiy salomatligini ta’minlashda muhim o‘rin tutadi.

Shunday qilib maktab ta’limi muvaffaqiyati ijtimoiy-psixologik omillarining o‘quvchilar ruhiy salomatligiga ta’siri samaradorligi psixologik, pedagogik va ijtimoiy samaradorliklar bilan belgilanadi. Buning uchun maktab ta’limi muvaffaqiyatiga asos

bo'luvchi sog'lom ijtimoiy-psixologik omillardan oqilona foydalanish maqsadga muvofiq bo'ladi. E'tibor bering:

ADABIYOTLAR:

1. Pazilova, M. E. (2024). Development of learning competencies of students in the process of independent study. *Journal of social sciences and humanities research fundamentals*, 4(04), 10-14.
2. Ermekbaevna, P. M. (2023). Development of students' ducation-knowledge activity through preparation for future professional activity. *Zibaldone. Estudios Italianos - Vol. X, 10(Issue 2 (2023))*, 378-384.
3. Kadirova, Z. Z. (2024). ALISHER NAVOIY NASRIY ASARLARIDAGI PERIFRAZALARNING MORFOLOGIK XUSUSIYATLARI. *Philological research: language, literature, education*, 3(3), 38-42.
4. Rahmonberganovna, K. Z. (2020). Zoroastrian Teachings And Rituals. *International Journal of Innovations in Engineering Research and Technology*, 83-85.
5. Муминова, А. А. (2022, September). СТРУКТУРНО-КОМПОЗИЦИОННЫЕ ОСОБЕННОСТИ РЕКЛАМНОГО ТЕКСТА. In *INTERNATIONAL SCIENTIFIC CONFERENCE" INNOVATIVE TRENDS IN SCIENCE, PRACTICE AND EDUCATION"* (Vol. 1, No. 1, pp. 45-49).
6. Мухаммаджонов, С. (2023). ФЕНОМЕН КРЕОЛИЗОВАННОГО РЕКЛАМНОГО ТЕКСТА. *MODERN PROBLEMS IN EDUCATION AND THEIR SCIENTIFIC SOLUTIONS*, 6(6), 176-178.
7. Рахмонберганофна, К. З. (2023). THE PROCESS OF URBANIZATION IN THE EASTERN FERGANA VALLEY. *CURRENT RESEARCH JOURNAL OF HISTORY*, 4(05), 40-48.
8. Муминова, А. А. (2021). РЕКЛАМА МАТНЛАРИДА УНДАШ КАТЕГОРИЯСИНИНГ СУГГЕСТИВ ТУРИ. *МЕЖДУНАРОДНЫЙ ЖУРНАЛ ИСКУССТВО СЛОВА*, 4(2).
9. Муминова, А. (2021). СРЕДСТВА ВЫРАЖЕНИЯ КАТЕГОРИИ ПОБУДИТЕЛЬНОСТИ В РЕКЛАМНОМ ТЕКСТЕ. *Journal of science. Lyon*, (17-1), 47-52.
10. Муминова, А. (2021). Order, permission, prohibition and instructions in the category of motivation. *Danish Scientific Journal*, (45-2), 20-23. Zulxumor, K., & Nilufar, K. (2023). OLIYGOHLARDAGI SIFATLI TA'LIM JARAYONIDAGI AYRIM MUAMMOLAR. In *Oriental Conferences* (Vol. 1, No. 1, pp. 885-893). ООО «SupportScience».
11. Kuchkarova, Z. R. (2022). Southeastern Ferghana Valley Nomadic Pastoral Culture. *Telematique*, 4377-4382.

12. Кучкарова, З. (2022). Вклад талантливой ученого-археолога Натальи Григорьевны Горбуновой в изучение материальной культуры древней Ферганы. *Актуальные проблемы истории Узбекистана*, 1(1), 16-23.
13. Kuchkarova, Z. R. (2021). Some Feedback on the Formation of the Anthropogenic Landscape in Ancient Ferghana. *International Journal on Integrated Education*, 4(9), 182-184.
14. МУМИНОВА, А. А. (2020). КАТЕГОРИЯ ПОБУЖДЕНИЯ В РЕКЛАМНЫХ ТЕКСТАХ. *Иностранные языки в Узбекистане*, (5), 107-117.
15. Муминова, А. А. (2020). ЛИНГВИСТИЧЕСКИЙ РАКУРС ИЗУЧЕНИЯ РЕКЛАМНОГО ТЕКСТА. *Кўп мазаниятле арауыкта тел ҳам азобиат: хазерге торошо ҳам ўсеш перспективалары* (pp. 310-313).
16. Муминова, А. А. (2015). Узбекский речевой этикет: сен (ты), сиз (вы, вы). *Вестник Российского университета дружбы народов. Серия: Теория языка. Семиотика. Семантика*, (3), 95-103.
17. Kuchkarova, Z. R. (2021). UZLUKSIZ TA'LIMDA ARXEOLOGIYA FANIDAGI INNOVATSIYALAR. *Academic research in educational sciences*, 2(CSPI conference 1), 667-671.